

Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Samenvattend auditrapport

2013

Ministerie van
Financiën en
Nationale Schuld
(IX)

Samenvattend auditrapport 2013
Ministerie van Financiën en Nationale Schuld (IX)

14 maart 2014

Kenmerk
ADR/2014/274

Inlichtingen
Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Inhoud

1	Samenvatting	5
1.1	Controle financiële overzichten	5
1.2	Onderzoek financieel en materieelbeheer	5
1.3	Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering	5
1.4	Overige onderwerpen	5
2	Inleiding	7
2.1	Doel en doelgroepen	7
2.2	Wettelijke taak	7
2.3	Object van controle	7
3	Controle financiële overzichten	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Goedkeurende controleverklaring voor het ministerie	9
3.3	Benadrukking van een onzekerheid in de jaarrekening	9
3.4	Paragraaf ter benadrukking van de onzekerheid in het WNT-overzicht	10
3.5	Oprichting Stichting Afwikkeling Onderhandse Schulden SNS REAAL onrechtmatig	10
4	Onderzoek financieel en materieelbeheer	12
4.1	Inleiding	12
4.2	Ontwikkeling financieel en materieel beheer in 2013 naar ontstaansjaar en impact	13
4.3	Opgeloste bevindingen in 2013	14
4.3.1	Adequate monitoring op verstoring OB-systeem ingericht, risico blijft bestaan tot vervanging OB-systeem	14
4.3.2	Informatiebeveiliging: risico's op kritische systeemomgevingen	14
4.3.3	Kritische ICT-systemen: resultaten van risicoanalyses van informatiesystemen worden met ingang van 2013 vastgelegd in de systeemdokumentatie	14
4.4	Niet opgeloste en nieuwe bevindingen	15
4.4.1	Weinig aandacht voor controleaspecten bij nieuwe financiële instrumenten	15
4.4.2	Interne beheersing Agentschap in beweging	16
4.4.3	Bedrijfsvoering verdient meer aandacht	16
4.4.4	Legacy-problematiek en aanpassingen in wetgeving leiden tot knelpunten in de ICT-ontwikkelportfolio	17
4.4.5	Het verouderde deel van de ICT-infrastructuur geeft risico op uitval geautomatiseerde gegevensverwerking	17
4.4.6	Haalbaarheid ICT-ontwikkelportfolio: betere sturingsinformatie beschikbaar	17
4.4.7	Onvoldoende regie op informatiebeveiliging bij interne ICT-infrastructuur	17
4.4.8	Uitwijkbaarheid: bedrijfsprocessen zijn nog niet bestand tegen een calamiteit	18
4.4.9	Stappen gezet in verbetering beheersing ketenbrede massale gegevensverwerking/ beheersing inningssysteem ETM Loka nog niet op orde	18
4.4.10	Beperkte voortgang beheersing OB teruggaafproces aan EU-ondernemers	18
4.4.11	BES eilanden: financiële administratie nog niet op orde	19
4.4.12	Behandeling HOT/HOR kinderopvangtoeslag: doorlooptijd verbeterd, kwaliteit behandeling voor verbetering vatbaar	19
4.4.13	Opvolging aanbevelingen Stevens wordt inzichtelijk gemaakt	19
4.5	Lopende ontwikkelingen	19
4.5.1	Herinrichting Belastingen, eerste stappen gezet	19
4.5.2	Toezicht Toeslagen	20
4.5.3	Belastingdienst staat voor afweging over de wijze waarop de vervanging van inningssystemen vormgegeven kan worden	20
4.5.4	Bijzondere aandacht nodig voor WNT	20

5	Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering	22
5.1	Inleiding	22
5.2	Betere verslaglegging van gemaakte afspraken over indicatoren	22
6	Overige onderwerpen	24
6.1	Claims	24
Bijlage	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	26

1 Samenvatting

1.1 Controle financiële overzichten

Goedkeurende controleverklaring voor het ministerie

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij het jaarverslag 2013 van het ministerie van Financiën (IX). Dat houdt in dat de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten een getrouw beeld geven van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering en zijn opgesteld conform de wet- en regelgeving. Dit betekent ook dat de verantwoording over de rechtmatigheid in de bedrijfsvoeringsparagraaf een juist en volledig beeld geeft van de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering in overeenstemming met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Verder hebben wij vastgesteld dat de in het jaarverslag opgenomen informatie over het beleid en de bedrijfsvoering (de zogenoemde niet-financiële informatie) niet strijdig is met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

1.2 Onderzoek financieel en materieelbeheer

Wij hebben onderzoek gedaan naar het financieel- en materieelbeheer van het ministerie van Financiën inclusief de Belastingdienst. Voor de uitgewerkte bevindingen verwijzen wij naar hoofdstuk 4.

Het kerndepartement laat een wisselend beeld zien. Bij ontwikkeling van nieuwe instrumenten blijkt weinig aandacht voor controleaspecten. Bij het Agentschap zijn de nodige acties in gang gezet en constateren we voldoende bestuurlijke en managementaandacht. Bij de bedrijfsvoering valt een teruggang te zien en vragen we meer managementaandacht.

Ons overkoepelende beeld bij de Belastingdienst is dat er voldoende aandacht is voor de bevindingen en dat er ook stappen worden gezet. Enkele bevindingen, met name op het gebied van ICT, hebben betrekking op complexe problematiek en laten zich daardoor niet eenvoudig oplossen. Wij zien ook een relatie met het feit dat de Belastingdienst geconfronteerd wordt met veel nieuwe en aangepaste wetgeving die op korte termijn ingevoerd moet worden. Een complicerende factor hierbij is dat dit veelal moet leiden tot aanpassingen in oude en weinig wendbare systemen. De Belastingdienst wil in 2014 op bovengenoemde punten verbeteringen doorvoeren onder de noemer rationalisatie. Inherent aan deze problematiek is dat het meerdere jaren kost om dit op te lossen.

1.3 Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering

Wij constateren een wisselend beeld in het totstandkomingsproces van informatie. Bij het kerndepartement hebben we geadviseerd om betere afspraken te maken over dossiervorming. Bij de onderzochte KPI's voor de Belastingdienst zien we dat de eerder ingezette opgaande lijn wordt voortgezet.

1.4 Overige onderwerpen

In hoofdstuk 6 hebben wij onderwerpen geadresseerd waarin zich belangrijke ontwikkelingen voltrekken die wij onder bestuurlijke aandacht willen brengen.

2 Inleiding

2.1 Doel en doelgroepen

Voor u ligt het samenvattend auditrapport 2013 over de uitkomsten van de wettelijke taak ten aanzien van het ministerie van Financiën. Het rapport bevat de belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek, alsmede de controleverklaring omtrent de in het departementale jaarverslag 2013 van Financiën opgenomen financiële overzichten.

Het rapport is opgesteld voor de minister, de secretaris-generaal van Financiën en wordt tevens verstrekt aan de leden van het audit committee, de directeur Financieel-Economische Zaken en de president van de Algemene Rekenkamer. Met dit rapport ondersteunt de Auditdienst Rijk de minister van Financiën in de verantwoordelijkheid voor het opmaken van het departementale jaarverslag en voor de bedrijfsvoering van het ministerie.

2.2 Wettelijke taak

Dit rapport bevat de uitkomsten van de uitvoering van de wettelijke taak, zoals bedoeld in artikel 66 van de Comptabiliteitswet 2001. Het rapport is als volgt ingedeeld:

- de controle van de financiële overzichten (hoofdstuk 3);
- het onderzoek naar het financieel en materieelbeheer (hoofdstuk 4);
- het onderzoek naar de totstandkoming van de informatie over het beleid en de bedrijfsvoering (hoofdstuk 5);
- overige onderwerpen (hoofdstuk 6);
- de controleverklaring (bijlage).

2.3 Object van controle

De in 2013 gerealiseerde uitgaven met betrekking tot het ministerie van Financiën bedroegen € 17.540 mln. (2012: € 11.363 mln.), aangegane verplichtingen € -33.112 mln. (2012: € 31.781 mln.) en ontvangsten € 121.108 mln. (2012: € 114.848 mln.).

De in 2013 gerealiseerde uitgaven met betrekking tot de Nationale Schuld bedroegen € 48.963 mln. (2012: € 60.820 mln.), aangegane verplichtingen € 48.963 mln. (2012: € 60.820 mln.) en ontvangsten € 55.075 mln. (2012: € 68.542 mln.).

Dit geeft een indruk van de financiële omvang van het object van onze controle.

3 Controle financiële overzichten

De financiële overzichten die deel uitmaken van het departementaal jaarverslag (IX) 2013 van het ministerie van Financiën geven naar ons oordeel een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

De overige onderdelen van het departementale jaarverslag zijn, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig met de in het departementaal jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

3.1 Inleiding

Als onderdeel van onze wettelijke taak controleren wij of de in het jaarverslag opgenomen financiële overzichten een getrouw beeld geven van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering en zijn opgesteld in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften zoals die zijn vastgelegd in de Comptabiliteitswet 2001 en de Rijksbegrotingsvoorschriften 2014. In onze controleverklaring, die is opgenomen in de bijlage van dit rapport, worden de door ons gecontroleerde financiële overzichten nader gespecificeerd.

Onze controle vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende beroepsvoorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten. Het materieel belang is bepalend voor de strekking van het oordeel in de controleverklaring. De materialiteit voor de verantwoordingsstaten en de saldibalans als geheel bedraagt 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden. Wij zijn er bij de controle van de financiële overzichten van uitgegaan dat de voorgestelde wijzigingen in de slotwet de goedkeuring van de wetgever zullen krijgen.

Voorts hebben wij onderzocht of de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering (de niet-financiële informatie), voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig is met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

Hieronder gaan wij in op de belangrijkste bevindingen van de controle.

3.2 Goedkeurende controleverklaring voor het ministerie

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij het jaarverslag 2013 van het ministerie van Financiën (IX). Deze verklaring is opgenomen in bijlage 1 van dit rapport. Onze controleverklaring heeft betrekking op de financiële overzichten die deel uitmaken van het jaarverslag dat op grond van artikel 60, eerste lid van de Comptabiliteitswet 2001, tezamen met dit samenvattende auditrapport aan de minister van Financiën wordt toegezonden.

3.3 Benadrukking van een onzekerheid in de jaarrekening

Zonder afbreuk te doen aan ons oordeel vestigen wij de aandacht op de tekst in § 4.1/E3 van het jaarverslag inzake het beleid ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik. In deze paragraaf wordt uiteengezet dat als gevolg van beperkingen bij de uitvoering van werkzaamheden door de Belastingdienst, onzekerheid blijft bestaan omtrent de juistheid en volledigheid van door belanghebbenden zelf verstrekte gegevens. Dit resulteert in inherente onzekerheid over de volledigheid van de ontvangsten en de juistheid van de (toeslag)uitgaven. Deze onzekerheid is niet nader kwantificeerbaar.

3-4

Paragraaf ter benadrukking van de onzekerheid in het WNT-overzicht

In onze controleverklaring is een paragraaf opgenomen waarin wij de aandacht vestigen op de toelichting bij het WNT-overzicht. Het gaat hier om een onzekerheid in de verantwoording die verband houdt met het voorschrift uit de WNT dat onder meer de gegevens moeten worden vermeld over personen die anders dan op grond van een dienstbetrekking een functie vervullen als niet-topfunctionaris (externe niet-topfunctionarissen). De WNT kent geen uurtarief, maar een maximaal bezoldigingsbedrag per kalenderjaar. De minister van BZK heeft aangegeven geen universeel toepasbare omrekenformule te kunnen bepalen die de gedeclareerde uren van externe niet-topfunctionarissen vertaalt naar de WNT-bezoldigingsnorm. Daarom stelt de minister van BZK voor het verslagjaar 2013 als gedragslijn voor dat niet volledig aan de verplichting tot openbaarmaking kan en hoeft te worden voldaan.

Het ministerie van Financiën heeft overeenkomstig deze door de minister van BZK voorgestelde gedragslijn uitvoering gegeven aan de WNT en heeft in de toelichting bij het WNT-overzicht aangegeven dat vanwege het ontbreken van een praktisch toepasbare normstelling voor externe niet-topfunctionarissen sprake is van een onzekerheid in de verantwoording. Dit geldt uitsluitend voor het achterwege laten van de vermelding van de gegevens over externe niet-topfunctionarissen, niet voor de overige gegevens in het WNT-overzicht.

Voorts wijzen wij erop dat wij ingevolge de mededeling van de minister van BZK van 12 februari 2014 de WNT hebben gehanteerd als ware het bij de Eerste Kamer aanhangige wetsvoorstel tot aanpassing van de WNT in werking getreden. Het normenkader dat wij hebben gehanteerd bij onze controle op de naleving van de WNT is beschreven in de bijlage bij het besluit van de minister van BZK van 26 februari 2014 houdende vaststelling van beleidsregels inzake de toepassing van de WNT.

3-5

Oprichting Stichting Afwikkeling Onderhandse Schulden SNS REAAL onrechtmatig

Op 1 februari 2013 is de Stichting Afwikkeling Onderhandse Schulden SNS REAAL opgericht. Formeel had het voornemen tot oprichting van de stichting op grond van artikel 34, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2001 (CW) bij de Staten-Generaal moeten worden voorgehangen. Vanwege het vertrouwelijke en spoedeisende karakter van de onteigening waar deze oprichting een onlosmakelijk onderdeel van uitmaakt, is het niet mogelijk geweest deze procedure te volgen. De minister heeft wel waar mogelijk in de geest van artikel 34, eerste lid, van de CW op 25 januari 2013 de ministerraad en, tijdens een vertrouwelijk overleg, de financieel woordvoerders van de Tweede Kamer fracties gemeld dat ingeval tot onteigening zou moeten worden besloten een stichting zou worden opgericht met het oog op onteigening van de onderhands verstrekte achtergestelde leningen.

4 Onderzoek financieel en materieelbeheer

De ontwikkeling in het financieel beheer bij het kerndepartement laat een wisselend beeld zien. Bij ontwikkeling van nieuwe instrumenten blijkt weinig aandacht voor controleaspecten. In kader van de verbetering van de interne beheersing bij het Agentschap zijn de nodige acties in gang gezet en constateren we voldoende bestuurlijke en managementaandacht. Bij de bedrijfsvoering rond inkoopprocessen valt een teruggang te zien en vragen we meer managementaandacht.

Ons overkoepelende beeld bij de Belastingdienst is dat er voldoende aandacht is voor de bevindingen en dat er ook stappen worden gezet. Enkele bevindingen, met name op het gebied van ICT, hebben betrekking op complexe problematiek en laten zich daardoor niet eenvoudig oplossen. Wij zien ook een relatie met het feit dat de Belastingdienst geconfronteerd wordt met veel nieuwe en aangepaste wetgeving die op korte termijn ingevoerd moet worden. Een complicerende factor hierbij is dat dit veelal moet leiden tot aanpassingen in oude en weinig wendbare systemen.

4.1

Inleiding

Als onderdeel van onze wettelijke taak onderzoeken wij of de geselecteerde processen van financieel en materieelbeheer voldoen aan de normen uit de comptabele wet- en regelgeving. Op het hoogste niveau geldt dat het financieel en materieelbeheer voldoet aan de eisen van rechtmatigheid, ordelijkheid, controleerbaarheid en dat het beheer overigens zo doelmatig mogelijk wordt ingericht. Deze eisen zijn verder uitgewerkt en samengevat in de Baseline Financieel en materieelbeheer van het ministerie van Financiën.

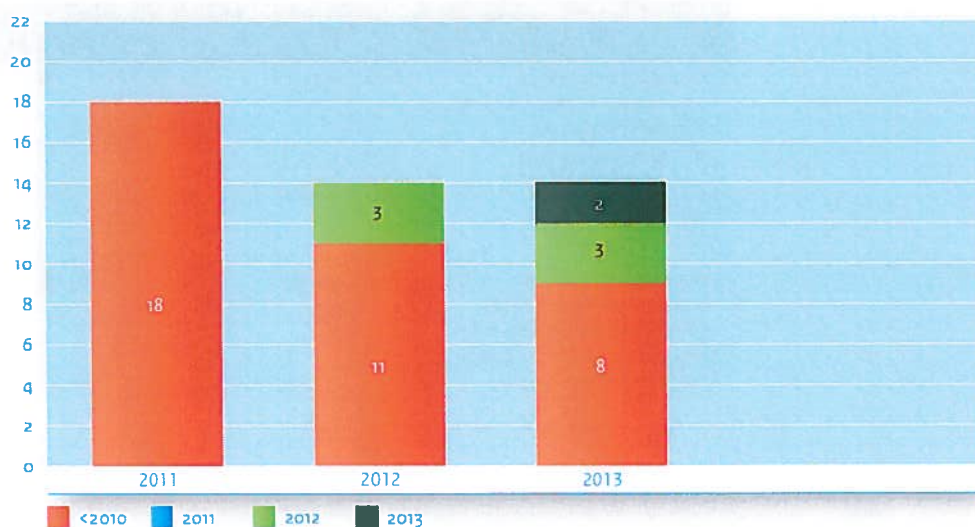
Bij evaluatie van onze bevindingen hanteren wij drie categorieën: licht, gemiddeld en ernstig. Dit onderscheid geeft de impact van de bevinding weer op basis van gewicht en frequentie.

Ten behoeve van het selecteren van de te onderzoeken processen van financieel en materieelbeheer hebben wij in samenspraak met de organisatie risicoanalyses uitgevoerd op diverse niveaus en de bedrijfsrisico's en alle daaraan gekoppelde processen in kaart gebracht. Daaruit zijn, naast de gebruikelijke processen zoals personeel- en materieelbeheer, een aantal risicogebieden benoemd. Deze risicogebieden betreffen onder meer het dossier kredietcrisis, de interne beheersing bij het Agentschap en automatisering Belastingdienst.

In dit hoofdstuk behandelen wij de belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek.

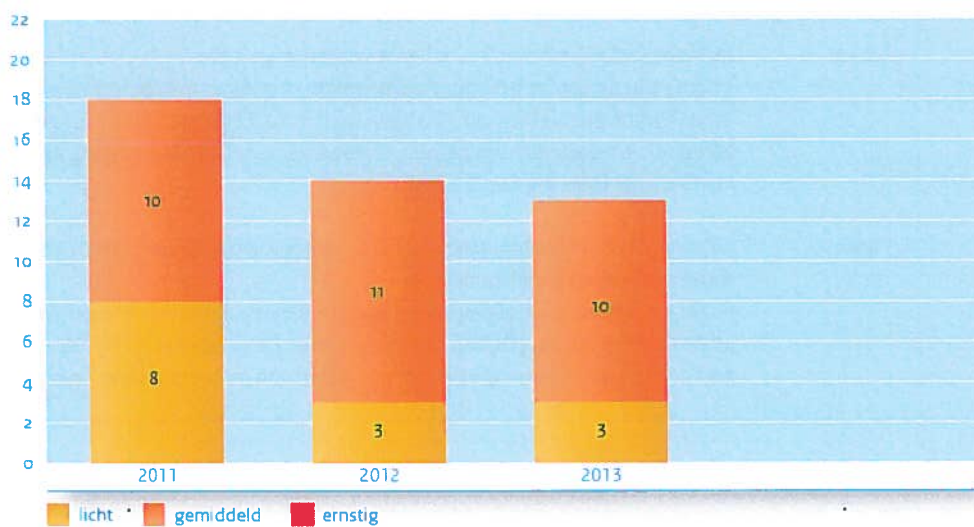
4.2 Ontwikkeling financieel en materieel beheer in 2013 naar ontstaansjaar en impact

Figuur 1: Bevindingen naar ontstaansjaar (in aantallen)

Uit het tabel blijkt de hardnekkigheid van de oudere bevindingen, daarnaast hebben wij 2 nieuwe bevindingen bij de Belastingdienst.

Figuur 2: Bevindingen naar impact (in aantallen)

De 3 lichte bevindingen betreffen de Belastingdienst waarvan 2 bevindingen nieuw zijn. Van de 10 gemiddelde bevindingen komen er 7 op het conto van de Belastingdienst en 3 betreffen het kerndepartement.

4.3 Opgeloste bevindingen in 2013

Figuur 3: Opgeloste bevindingen in 2013

Bevinding	Verantwoordelijk organisatieonderdeel	2011	2012	2013
Adequate monitoring op verstoring OB-systeem ingericht, risico blijft bestaan tot vervanging OB-systeem	Belastingdienst	■	■	✓
Informatiebeveiliging: risico's op kritische systeemomgevingen	Belastingdienst	▲	▲	✓
Kritische ICT-systemen: resultaten van risicoanalyses van informatiesystemen worden met ingang van 2013 vastgelegd in de systeemdokumentatie	Belastingdienst	▲	▲	✓

▲ licht ■ gemiddeld ● ernstig ✓ opgelost

- 4.3.1 *Adequate monitoring op verstoring OB-systeem ingericht, risico blijft bestaan tot vervanging OB-systeem*
 Net als voorgaande jaren zijn er dit jaar verstoringen in het OB-systeem. Mede door goede monitoring en tijdige herstelacties zijn de gevolgen van de verstoringen beperkt gebleven. In 2012 is een project gestart voor nieuwbouw van het OB-systeem. De migratie wordt niet eerder dan medio 2015 verwacht. In het huidige OB-systeem worden tot die tijd alleen noodzakelijke aanpassingen als gevolg van wetswijzigingen doorgevoerd. Bij elke wijziging bestaat een risico op verstoringen die onder andere kunnen leiden tot onjuiste aanslagen en teruggaven. Dit risico is inherent aan de situatie dat er noodgedwongen nog moet worden gewerkt met het oude OB-systeem en wordt voldoende beheerst.
- 4.3.2 *Informatiebeveiliging: risico's op kritische systeemomgevingen*
 In 2013 zijn de eerder gerapporteerde tekortkomingen met betrekking tot informatiebeveiliging binnen kritische systeemomgevingen verbeterd. Dit betreft hoge toegangsrechten eigen werkplek, toegangsrechten databasebeheerders, netwerkbeveiliging en gegevensuitwisseling via Message Queuing Services (MQ).
- 4.3.3 *Kritische ICT-systemen: resultaten van risicoanalyses van informatiesystemen worden met ingang van 2013 vastgelegd in de systeemdokumentatie*
 In 2013 is, conform de afgesproken aanpak, bij een aantal nieuwbouwprojecten met een relatief grote externe impact (Online Dienstverlening, Depotstelsel en E-mededelen), gericht aandacht geschonken aan risicoanalyses op het gebied van informatiebeveiliging.

4.4 Niet opgeloste en nieuwe bevindingen

Figuur 4: Bevindingen in het beheer 2013

Bevinding	Verantwoordelijk organisatieonderdeel	2011	2012	2013
Weinig aandacht voor controleaspecten bij nieuwe financiële instrumenten	Directie BFB	■	■	■
Interne beheersing Agentschap in beweging	Agentschap		■	■
Bedrijfsvoering verdient meer aandacht	Bedrijfsvoering	■	■	■
Legacy-problematiek en aanpassingen in wetgeving leiden tot knelpunten in de ICT-ontwikkelportfolio	Belastingdienst		■	■
Het verouderde deel van de ICT-infrastructuur geeft risico op uitval geautomatiseerde gegevensverwerking	Belastingdienst	■	■	■
Haalbaarheid ICT-ontwikkelportfolio: betere sturingsinformatie beschikbaar	Belastingdienst		■	■
Onvoldoende regie op informatiebeveiliging bij interne ICT-infrastructuur	Belastingdienst	■	■	■
Uitwijkbaarheid: bedrijfsprocessen zijn nog niet bestand tegen een calamiteit	Belastingdienst	▲	▲	▲
Stappen gezet in verbetering beheersing ketenbrede massale gegevensverwerking/beheersing inningssysteem ETM Loka nog niet op orde	Belastingdienst	▲	■	■
Beperkte voortgang beheersing OB teruggaafproces aan EU-ondernemers	Belastingdienst	■	■	■
BES eilanden: financiële administratie nog niet op orde	Belastingdienst	■	■	■
Behandeling HOT/HOR kinderopvangtoeslag: doorlooptijd verbeterd, kwaliteit behandeling voor verbetering vatbaar	Belastingdienst			▲
Opvolging aanbevelingen Stevens wordt inzichtelijk gemaakt	Belastingdienst			▲

▲ licht ■ gemiddeld ● ernstig

4.4.1

Weinig aandacht voor controleaspecten bij nieuwe financiële instrumenten

In het verleden zijn vaak, als gevolg van de financiële crisis, financiële instrumenten ontwikkeld en geïmplementeerd. Mede door hoge tijdsdruk is weinig aandacht besteed aan hierbij behorende controleaspecten. Achteraf herstellen van deze omissies, blijkt lastig realiseerbaar. Met name waar het instrumenten in Europees verband betreft. Wij bevelen aan deze controleaspecten beter te borgen in de besluitvorming en (contract-)afspraken.

Controle landspecifieke informatie door externe accountant EFSF nog niet geregeld

Wij hebben gewezen op het belang dat het EFSF landspecifieke informatie (bijvoorbeeld garantie-overzichten per land, mogelijke aan landen uit te keren margins en mogelijke schades per land) door de externe accountant van het EFSF laat controleren op een voor Nederland aanvaardbare wijze. Wij hebben geadviseerd afspraken met het EFSF te maken over rapportage en externe controle van landspecifieke informatie, omdat dit niet expliciet in het EFSF Framework Agreement is vastgelegd. Aan deze aanbeveling zal geen gehoor worden gegeven. Hierdoor kan bijvoorbeeld bij een mogelijke schade-uitkering, onzekerheid over de juistheid van de geldstroom ontstaan.

Controle mogelijke verliesverrekening DNB garantie inzake crisisgerelateerde activa

In augustus 2013 hebben het ministerie van Financiën en DNB een garantieovereenkomst gesloten inzake crisisgerelateerde activa, waarbij een procesbeschrijving 'verliezen' is bijgevoegd. Met DNB zijn echter geen afzonderlijke afspraken gemaakt over de wijze waarop ten aanzien van mogelijke verlies-verrekening onafhankelijk controle wordt uitgevoerd. Wij adviseren hiertoe een informatie- en controleprotocol op te stellen.

4.4.2 *Interne beheersing Agentschap in beweging*

Naar aanleiding van incidenten in de afgelopen jaren is bij het Agentschap een diepgaand extern onderzoek naar het financieel beheer uitgevoerd. De resultaten van dat onderzoek zijn eind 2013 beschikbaar gekomen. Deze zijn voor het Agentschap aanleiding tot herinrichting van de financiële functie, die gerealiseerd dient te zijn begin 2015. Dit betekent een herijking van de organisatie- en procesinrichting, die zal leiden tot een betere beheersing. Daarnaast is het Agentschap bezig met een omvangrijke upgrade van het geautomatiseerde Treasury Management Systeem. Deze ontwikkelingen hebben tevens consequenties voor de control-functie van FEZ en de auditfunctie van de ADR. Gedurende het gehele proces zijn bij zowel de organisatie als bij de ADR aanvullende maatregelen getroffen om de risico's zoveel als mogelijk te beperken. Overigens merken we op dat incidenten die zich in het verleden hebben voorgedaan niet in 2013 zijn opgetreden.

Wij zijn van mening dat de verbetering van de interne beheersing voldoende bestuurlijke en managementaandacht heeft.

4.4.3 *Bedrijfsvoering verdient meer aandacht*

Inkoopprocessen

We zien in 2013 een vermindering in de bedrijfsvoering rond inkoopprocessen. Met name de naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen, de verscherpte aanbestedingsregels en de interne procedures worden onvoldoende gevolgd. Dit heeft ertoe geleid dat de (Europese) aanbestedingsregels in een aantal gevallen niet zijn nageleefd en worden de aangegane verplichtingen en betalingen als onrechtmatig aangemerkt. Daarnaast constateren we in een aantal gevallen onvolledige dossiervorming en verplichtingenregistratie. Voor een groot deel wordt het vorenstaande veroorzaakt door de complexe regelgeving waar de organisatie (nog) niet op is ingericht, bewuste keuzes om af te wijken en niet volgen van de interne regelgeving. De hardnekkigheid van dit probleem vereist meer managementaandacht.

Centralisering bedrijfsvoering

Thans is een ontwikkeling gaande waarbij uitvoerende werkzaamheden worden geconcentreerd bij daartoe gespecialiseerde organisaties (bijvoorbeeld inkopen bij HIS, automatisering bij SSC-ICT, salarisadministratie bij P-Direkt). De daarmee samenhangende regiefunctie bij de diverse onderdelen van Financiën moet nog uitgewerkt worden ten aanzien van afspraken, verantwoordelijkheidsverdeling en verantwoordingsinformatie.

Zelfbedieningsconcept en interne beheersingsmaatregelen P-Direkt

De voortgang in de implementatie van het controlframework (controlsheets) zoals dat in het P-Direkt zelfbedieningsconcept is voorzien, is in de afgelopen periode beperkt geweest. Op basis van uitgevoerde systeemtesten blijkt dat procesbeheersing op het kerndepartement nog

steeds aandacht verdient. We onderstrepen het belang van het meer planmatig implementeren van het controlframework en meer zichtbare vorm van verbijzonderde interne controle.

Naleving Regeling Kasbeheer

Vanuit efficiencyoogpunt heeft Financiën invulling gegeven aan de regeling 'light betalen' door facturen < € 1.250 betaalbaar te stellen zonder prestatieverklaring vooraf. Achteraf zijn facturen steekproefsgewijs geselecteerd om alsnog de prestatieverklaring op te vragen en vindt er een risico analyse plaats om ongewenste ontwikkelingen te signaleren. Hieruit zijn geen bijzonderheden gebleken.

In 2013 heeft Begrotingszaken aangegeven dat de invulling van de regeling 'light betalen' door Financiën niet op deze wijze mag worden uitgelegd, maar integraal dient te gebeuren. Zolang Begrotingszaken de regeling en/ of invulling daarvan niet wijzigt, bevelen wij aan de regeling op bedoelde wijze toe te passen en alle facturen van een prestatieverklaring te voorzien.

4.4.4 *Legacy-problematiek en aanpassingen in wetgeving leiden tot knelpunten in de ICT-ontwikkelfortfolio*

De onderhoud- en beheersituatie van de applicatieportfolio is in de loop der jaren meer complex geworden als gevolg van de veroudering van ICT-systemen en de toegenomen afhankelijkheden tussen deze systemen. Er komt bovendien veel nieuwe en aangepaste wetgeving op de Belastingdienst af, vaak met een korte invoeringstijd. Dit levert knelpunten op in de ICT-ontwikkelfortfolio. De Belastingdienst heeft niet als enige organisatie te maken met deze problematiek; andere grote vroeg geautomatiseerde organisaties hebben eveneens te maken met een complexe en verouderde ICT-portfolio. De Belastingdienst werkt voortdurend aan het verbeteren van de ICT-voortbrengingsorganisatie (onder meer architectuur, portfolio-management, testen). Zorgvuldigheid in ontwerp-, bouw-, test- en invoeringstrajecten komt, ondanks verbeteringen in de ICT-ontwikkelorganisatie van de Belastingdienst, onder druk te staan.

De Belastingdienst wil in 2014, en de daarop volgende jaren, onder de noemer rationalisatie fundamenteel werk maken van de schoning van de ICT-portfolio. Deze inhaalslag kost aanvankelijk capaciteit die zich op termijn terugbetaalt in een betere wendbaarheid.

4.4.5 *Het verouderde deel van de ICT-infrastructuur geeft risico op uitval geautomatiseerde gegevensverwerking*

De Belastingdienst maakt in zijn productieomgeving deels gebruik van verouderde infrastructuur. In 2013 is de infrastructuur op onderdelen geactualiseerd. De uitrol van de DWB (Digitale Werkplek Belastingdienst) is binnen de Belastingdienst nagenoeg afgerond. Voor een fors aantal belangrijke applicaties wordt nog gewerkt met tijdelijke oplossingen; structurele oplossingen zijn nog nodig. Verdere vervanging van verouderde infrastructuur is voorzien binnen het traject rationalisatie.

4.4.6 *Haalbaarheid ICT-ontwikkelfortfolio: betere sturingsinformatie beschikbaar*

De ICT-ontwikkelfortfolio bestaat uit de samenhangende budgetten voor onderhoud en nieuwbouw van infrastructurele systemen en processen en applicatieve systemen. In 2013 is op onderdelen goede voortgang gemaakt met de inrichting van portfoliomanagement. Er is binnen de portfolio ook voor 2014 en later meer ontwikkelcapaciteit aangevraagd dan er beschikbaar is. In 2014 werkt de Belastingdienst verder aan de noodzakelijke verbeteringen op de verschillende gebieden binnen portfoliomanagement, zoals meerjarig beeld, aansluiting vraag en aanbod, tooling en bestuurlijke informatievoorziening.

4.4.7 *Onvoldoende regie op informatiebeveiliging bij interne ICT-infrastructuur*

De Belastingdienst heeft beveiligingsmaatregelen getroffen om de beschikbaarheid, de integriteit en de vertrouwelijkheid van de informatievoorziening te waarborgen. Bij de extern gerichte ICT-infrastructuur – die de Belastingdienst met het internet verbindt – wordt bewaakt dat de beveiligingsmaatregelen blijvend effectief zijn. Bij de interne ICT-infrastructuur is sprake van een gevarieerder beeld. Er zijn nog acht kritische onderdelen van de interne ICT-infrastructuur waarvoor geldt dat de beveiliging onvoldoende aantoonbaar wordt bewaakt. In 2013 is net als in 2012 sprake van onvoldoende regie op het signaleren van beveiligingsrisico's ten aanzien van de technische infrastructuur en het beheerst omgaan met deze risico's. Het is

noodzakelijk invulling te geven aan de volgende acties: het benoemen van functionarissen met een security rol of functie op de onderdelen binnen de technische infrastructuur; het opstellen van een security monitoring- en inspectieplan; het uitvoeren van het security monitoring- en inspectieplan; het nemen van eventuele actie naar aanleiding van de uitkomsten van de security monitoring en inspecties.

4.4.8

Uitwijkbaarheid: bedrijfsprocessen zijn nog niet bestand tegen een calamiteit

Er kan voor geen enkel bedrijfsproces een volledige uitwijk gerealiseerd worden. Wel zijn er afspraken gemaakt met de huisbankier waardoor de inkomende geldstroom is gewaarborgd. Verder zijn er bijvoorbeeld maatregelen getroffen om in geval van een calamiteit de toeslagen te kunnen uitbetalen.

Afgelopen jaren is geïnvesteerd in het meer robuust maken van de ICT-infrastructuur. Er is nog niet met op bedrijfsprocessen gerichte testen aangetoond dat ICT-infrastructuren in samenhang uitwijkbaar zijn en daarmee gereed zijn om de centrale geautomatiseerde gegevensverwerking van de Belastingdienst te kunnen continueren in geval van een calamiteit. In 2014 geeft de Belastingdienst onder de noemer 'Business Continuity Management' verdere invulling aan de gecombineerde uitwijkbaarheid van bedrijfsprocessen en ICT-infrastructuur.

4.4.9

Stappen gezet in verbetering beheersing ketenbrede massale gegevensverwerking / beheersing inningsstelsel ETM Loka nog niet op orde

Het is van belang dat de massale gegevensverwerking en de overdracht tussen de systemen inhoudelijk juist, tijdig en volledig plaatsvinden. De mate van beheersing hiervan, via bijvoorbeeld verbandscontroles, verschilt nog per keten c.q. belastingmiddel. Het risico bestaat dat fouten in de gegevensverwerking of bij overdracht tussen systemen niet tijdig door de Belastingdienst ontdekt worden. B/CA heeft ervoor gekozen om verbeteringen in de beheersing van de massale gegevensverwerking gefaseerd in de jaren 2013 tot en met 2015 aan te pakken. In 2013 zijn stappen gezet voor de Vennootschapsbelasting, Toeslagen, Omzetbelasting en Motorrijtuigenbelasting. B/CA heeft het voornemen om in de komende jaren de beheersing van de Inkomensheffing, Douane en de keten ontvangen en mededelen te verbeteren.

Wij vragen aandacht voor het systeem ETM-loka. Dit systeem ondersteunt het inningsproces voor de zogenoemde kleine middelen. Belangrijke functionaliteiten ontbreken in dit systeem om het proces te beheersen. B/CA heeft in 2013 veel energie gestoken in het ontwerpen van de noodzakelijke verbandscontroles middels query's. Voor een deel van deze query's is het testtraject nog niet volledig afgerond. Tevens is het autorisatiebeheer onvoldoende ingeregeld. De Belastingdienst loopt hierdoor financiële risico's alsmede een verhoogd intern frauderisico. Een heroverweging is op zijn plaats waarbij wordt afgewogen of de huidige tekortkomingen voor langere tijd acceptabel zijn en welke verbeteringen in de beheersing van het systeem zouden moeten worden doorgevoerd.

4.4.10

Beperkte voortgang beheersing OB teruggaafproces aan EU-ondernemers

De Belastingdienst heeft eind 2012 voor het OB teruggaafproces aan EU- ondernemers de applicatie VRCA en bijbehorende hardware gekocht. Omdat de applicatie niet volledig voldoet aan de architectuurprincipes voor ICT van de Belastingdienst, wordt technisch beheer nog niet uitgevoerd. Hierdoor bestaan voor dit teruggaafproces continuïteits-, beschikbaarheids- en beveiligingsrisico's. De Belastingdienst heeft in 2013 in beperkte mate verbeteringen doorgevoerd, welke in 2014 worden voortgezet. De Belastingdienst is daarnaast bezig om controles te ontwikkelen die het verband vaststellen tussen de ontvangen verzoeken en de bijbehorende uitbetalingen. In 2013 heeft dit nog niet tot resultaat geleid. Het risico bestaat dat onjuiste uitbetalingen of niet verwerkte verzoeken niet of niet tijdig door de Belastingdienst worden ontdekt.

- 4.4.11 **BES eilanden: financiële administratie nog niet op orde**
Op de BES eilanden werkt een klein team onder moeilijke lokale omstandigheden aan de verbetering van de beheersing. Dat neemt niet weg dat uit onderzoeken van Belastingdienst/Caribisch Nederland en de ADR nog steeds veel tekortkomingen blijken op het gebied van het financieel beheer en de inrichting van de IT. We zien wel de eerste positieve effecten van de aanstelling van de chief financial officer. Er blijven voor de financiële verantwoording van de Belastingdienst over 2013 onzekerheden bestaan, die overigens niet materieel zijn.
- 4.4.12 **Behandeling HOT/HOR kinderopvangtoeslag: doorlooptijd verbeterd, kwaliteit behandeling voor verbetering vatbaar**
Toeslagen heeft in 2013 de achterstanden bij de HOT/HOR weggewerkt. Hierdoor is de doorlooptijd verbeterd, waardoor onterechte betalingen zoveel mogelijk voorkomen worden. Toeslagen voert sinds medio 2013 wekelijks kwaliteitscontroles uit. Hieruit blijkt dat de kwaliteit van de behandeling voor verbetering vatbaar is.
- 4.4.13 **Opvolging aanbevelingen Stevens wordt inzichtelijk gemaakt**
In het stuurcontract Belastingen 2013 is de opvolging van de aanbevelingen van de Commissie Horizontaal Toezicht Belastingdienst (Stevens) als speerpunt benoemd. Twee belangrijke aanbevelingen betreffen het meer in evenwicht brengen van vertikaal en horizontaal toezicht en het doorontwikkelen van effectmeting. Op beide terreinen zijn goede stappen gezet. Er wordt op veel plaatsen gewerkt aan het verbeteren van het toezicht en het verkrijgen van inzicht in de te bereiken en bereikte effecten. In onze vorige rapportage signaleerden wij dat het moeilijk was om inzicht te krijgen in de exacte stand van zaken. Belastingen werkt momenteel aan een eindevaluatie Stevens. In het desbetreffende document – dat in een vergevorderd stadium van ontwikkeling is – worden de aanbevelingen en de stand van zaken in kaart gebracht. Daarbij is ook aandacht voor de nog verder te ontwikkelen onderwerpen. Wij blijven dit in 2014 volgen.

4.5 Lopende ontwikkelingen

- 4.5.1 **Herinrichting Belastingen, eerste stappen gezet**
Bij Belastingen spelen veel veranderingen tegelijkertijd. Enerzijds de bestuurlijke herinrichting en concentratie met als achterliggend doel realisatie van bezuinigingen vanwege kabinetsbesluiten. Anderzijds het project Intensivering Toezicht en Invordering (ITI) waarbij er – voornamelijk bij Belastingen – budgettaire ruimte is om meer mensen aan te nemen voor het intensiveren van het toezicht en daarmee belastingopbrengsten te vergroten. Wat betreft toezicht is, mede naar aanleiding van de Commissie Stevens, sprake van nog nader door de segmenten uit te werken plannen.

De herinrichting en concentratie zijn in de tweede helft van 2013 op gang gekomen. De regionale indeling is vervangen door een segmentindeling. Gekozen is voor een stapsgewijze aanpak. Er zijn nog geen duidelijke afspraken over periodieke rapportering binnen Belastingen en tussen DGBel en Belastingen. Hier komt in 2014 verbetering in omdat prestatie-indicatoren zijn geformuleerd die een beeld geven van de mate waarin de concentratie voortgang heeft. Voor het segment Semi Massale Processen hebben wij plannen tot verbetering van de rapportagestructuur op directieniveau gezien. Belastingen-breed is een programmabureau ingesteld voor het borgen van de samenhang in keuzes door directies op het gebied van personeel en verandertempo.

In 2013 is gestart met de intensivering van toezicht. De maatregelen betreffen ondermeer de versnelling van de aanslagregeling particulieren, het uitvoeren van meer boekenonderzoeken, meer controles voor de omzetbelasting en het realiseren van extra invorderingen.

4.5.2 *Toezicht Toeslagen*

In 2013 heeft Toeslagen het toezicht via een risicoselectiemodel geïntensiveerd en aangepast op de actualiteit. Daarnaast is in 2013 een start gemaakt met de invoering van fraudemaatregelen met het oog op de Wet aanpak Fraude Toeslagen en fiscaliteit die vanaf 1 januari 2014 van kracht is. Het opleggen van boetes en het uitnodigen van onbekende aanvragers aan de balie zijn voorbeelden van fraudemaatregelen die in 2013 zijn ingevoerd.

4.5.3 *Belastingdienst staat voor afweging over de wijze waarop de vervanging van inningssystemen vormgegeven kan worden*

Een goed functionerend inningssysteem is van groot belang. De Belastingdienst is bezig deze inningssystemen te moderniseren. Dit traject is lastig en complex. De Belastingdienst bereidt momenteel besluitvorming voor over de wijze waarop deze automatisering verder vorm moet worden gegeven. De ADR is in adviserende zin bij deze afweging betrokken.

4.5.4 *Bijzondere aandacht nodig voor WNT*

Het ministerie van Financiën kon in 2013 niet over een adequaat proces beschikken om de benodigde informatie op basis van WNT 2013 op te kunnen leveren. Dit werd veroorzaakt doordat de minister van BZK niet tijdig een sluitende oplossing kon bieden voor de uitvoeringsproblematiek ten aanzien van de vermelding van de gegevens over personen die anders dan op grond van dienstbetrekking een functie vervullen als niet-topfunctionaris. Daardoor heeft ook het toezicht op de naleving van de WNT door de minister op de instellingen genoemd in art. 1.3 van de WNT in 2013 onvoldoende invulling kunnen krijgen. Het gaat hier om een onderwerp dat politiek en maatschappelijk veel aandacht heeft en waarbij sprake kan zijn van directe inkomensgevolgen voor (gewezen) topfunctionarissen.

De directie FEZ heeft vanuit haar rol actief acties ondernomen om meer duidelijkheid te verkrijgen over toepassing van deze wet om de administratie en verslaggeving in te kunnen richten op de eisen vanuit de WNT. Aangezien deze wet en richtlijnen op dit moment nog verder worden uitgewerkt door BZK is in 2014 bijzondere aandacht voor dit traject gewenst zowel voor FEZ als beleidsonderdelen. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan zijn zowel maatregelen nodig als een administratie die het mogelijk maken dat de WNT over geheel 2014 daadwerkelijk uitgevoerd kan worden.

5 Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering

Binnen het kerndepartement Financiën is in 2013 een 6-tal nieuwe indicatoren opgenomen in de begroting en verantwoording. Wij hebben geconstateerd dat er ruimte is voor verbetering door bij nieuwe indicatoren met de beleidsdirecties duidelijke afspraken te maken over de aard en kwaliteit van de op te leveren informatie en deze afspraken vast te leggen.

Bij de onderzochte indicatoren voor de Belastingdienst zien we dat de eerder ingezette opgaande lijn wordt voortgezet. In het kader van de opgaande lijn is het de bedoeling om vanaf 2014 voor de kwaliteit van de beleidsinformatie meer te kunnen gaan steunen op tussentijdse, interne toetsingen door de Belastingdienst/ Unit Concern Administratie (B/CA) zelf. Hier heeft B/CA in 2013 een eerste opzet voor gemaakt.

5.1 Inleiding

Als onderdeel van onze wettelijke taak onderzoeken wij of geselecteerde processen gericht op de totstandkoming van informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering voldoen aan de normen uit de comptabele wet- en regelgeving. Daartoe onderzoeken wij of deze niet-financiële informatie op een deugdelijke (dat wil zeggen op ordelijke en controleerbare) wijze tot stand is gekomen. Deze normen zijn verder uitgewerkt in de Rijksbegrotingsvoorschriften 2014.

Voor de verantwoording 2013 hebben wij een 9-tal prestatie-indicatoren onderzocht waarbij meer dan gemiddeld politiek of financieel (afbreuk)risico bestaat.

Op grond van deze risicoafweging hebben wij de volgende totstandkomingsprocessen voor een nader onderzoek geselecteerd:

- Afhandeling bezwaarschriften;
- Toezicht Toeslagen;
- Bereik starters;
- Implementatie Europese richtlijnen;
- Percentage projecten waarvoor een PPC is uitgevoerd;
- Percentage PPC's met meerwaarde voor DBFM (keuze: comply or explain);
- Percentage PPC's met meerwaarde voor DBFM (keuze: DBFM);
- BERB;
- Benchmark.

In dit hoofdstuk gaan wij in op de belangrijkste bevindingen van ons onderzoek.

5.2 Betere verslaglegging van gemaakte afspraken over indicatoren

Binnen het kerndepartement Financiën is in 2013 een 6-tal nieuwe indicatoren opgenomen in de begroting en verantwoording. Bij een aantal indicatoren merken we op dat er nog ruimte is voor verdere verbetering in onderbouwing en vastlegging van gemaakte afspraken. Wij hebben directie FEZ verzocht om bij nieuwe indicatoren met de beleidsdirecties vooraf goede afspraken te maken over de aan te leveren informatie en deze afspraken eenduidig vast te leggen.

6 Overige onderwerpen

In dit hoofdstuk worden onderwerpen behandeld die divers van aard zijn en daardoor ook een gevarieerde mate van aandacht vragen van het management. Deze raken (nog) niet de financiële verantwoording of het gevoerd financieel en materieel beheer. Het is bedoeld om het management te informeren over belangrijke ontwikkelingen en gebeurtenissen.

6.1

Claims

Met betrekking tot de verwerving van de Nederlandse onderdelen van Fortis en ABN AMRO door de Staat, is door een aantal voormalige aandeelhouders gesteld dat zij hierdoor schade hebben geleden. Zij hebben de Staat hiervoor aansprakelijk gesteld en gerechtelijke procedures opgestart, deze lopen nog.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft de nationalisatie van SNS REAAL grotendeels bevestigd en geoordeeld dat de minister de effecten en vermogensbestanddelen van SNS REAAL en SNS Bank mocht onteigenen, maar toekomstige claims niet. Inmiddels heeft de Ondernemingskamer een uitspraak gedaan op het verzoek van de minister van Financiën om de schadeloosstelling van onteigende effecten en vermogensbestanddelen van SNS REAAL N.V. en SNS Bank N.V. overeenkomstig zijn aanbod op nul Euro vast te stellen. De minister is tegen de uitspraak in cassatie gegaan bij de Hoge Raad.

Bijlage

Aan: de minister van Financiën

Verklaring betreffende de in het departementale jaarverslag opgenomen financiële overzichten

Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van het departementale jaarverslag 2013 van het ministerie van Financiën gecontroleerd. Deze financiële overzichten omvatten:

- de departementale verantwoordingsstaten over 2013 met de financiële toelichtingen daarbij;
- de samenvattende verantwoordingsstaat over 2013 betreffende de diensten die een baten-lastenstelsel voeren met de toelichting daarbij;
- de departementale saldi-balansen per 31 december 2013 met de toelichting daarbij;
- de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de comptabele rechtmatigheid en de getrouwe weergave van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2013;
- de overzichten met de gegevens als bedoeld in de artikelen 4.1 en 4.2 van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector.

De minister is verantwoordelijk voor het opmaken van deze financiële overzichten die de uitkomsten van de begrotingsuitvoering getrouw dienen weer te geven in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Onze verantwoordelijkheid is aan de minister een oordeel te geven over de financiële overzichten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

Oordeel

Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering van het ministerie van Financiën over 2013 in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

Benadrukking van een onzekerheid in de jaarrekening

Zonder afbreuk te doen aan ons oordeel vestigen wij de aandacht op de tekst in § 4.1/E3 van het jaarverslag inzake het beleid ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik. In deze paragraaf wordt uiteengezet dat als gevolg van beperkingen bij de uitvoering van werkzaamheden door de Belastingdienst, onzekerheid blijft bestaan omtrent de juistheid en volledigheid van door belanghebbenden zelf verstrekte gegevens. Dit resulteert in inherente onzekerheid over de volledigheid van de ontvangsten en de juistheid van de (toeslag)uitgaven. Deze onzekerheid is niet nader kwantificeerbaar.

Benadrukking van de onzekerheid in het WNT-overzicht

Wij vestigen de aandacht op de toelichting die is opgenomen bij het WNT-overzicht, waarin de onzekerheid is uiteengezet die bestaat ten aanzien van de vermelding van de gegevens over personen die anders dan op grond van een dienstbetrekking een functie vervullen als niet-topfunctionaris. Deze situatie doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Tevens vermelden wij naar aanleiding van ons onderzoek dat de overige onderdelen van het departementale jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig zijn met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

Den Haag, 14 maart 2014

Auditdienst Rijk

Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
(070) 342 77 00